

Slutrapport

Utvärdering av Våga Visa

Ann Öhman Sandberg

2013 augusti

ann.ohman-sandberg@apel-fou.se

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Utvärderingens syfte och APeLs tolkning av Våga Visa-modellen	4
Vilken kunskap finns om kollegial utvärdering?.....	5
Utvärderingens genomförande	5
Webbaserade enkätundersökningar	6
Bortfallsanalys	6
Intervjustudien	7
Analysseminarium	7
Resultat.....	7
Hur fungerar genomförandet av Våga Visa observationerna?	8
Skolledares och pedagogers perspektiv	8
Observatörers perspektiv	8
Hur tjänar Våga Visa sitt syfte?	10
Resultatet av analysseminariet.....	16
Diskussion.....	17

Inledning

I följande slutrapport presenteras resultatet av APeL FoUs utvärdering av Våga Visa. Utvärderingen genomfördes under våren 2013. Sammantaget visar resultatet av utvärderingen att Våga Visa fungerar bra och att Våga Visa till stora delar fyller sitt syfte. De politiker och tjänstemän som har intervjuats i studien ser Våga Visa som ett värdefullt verktyg för att få information om kvaliteten i den egna kommunens skolor. Såväl enkäter som intervjuer visar att Våga Visa ses som ett stöd för att höja kvalitén i de förskolor och skolor som utvärderats. De flesta verksamheter som har haft besök av Våga Visa-observatörer har känt igen sig i den bild som ges av verksamheten i observationsrapporten. Utvärderingen visar dessutom tydligt att observatörernas kompetens har en avgörande betydelse för kvaliteten på Våga Visa observationerna och de rapporter som observatörerna skriver.

Även om utvärderingsresultatet är positivt så visar utvärderingen att det finns delar av Våga Visas syften som uppfylls mindre väl. Våga Visa används i liten utsträckning till att stimulera till erfarenhetsutbyte och lärande inom och mellan kommunerna. Våga Visa används inte heller systematiskt för att göra jämförelser mellan kommunerna. Dessutom finns det några kritiska röster från några enstaka personer som det kan finnas anledning att lyfta fram för att belysa hur Våga Visa kan utvecklas.

I rapporten ges först en kort bakgrund till Våga Visa och en beskrivning av APeLs utvärderingsuppdrag. Därefter presenteras resultatet av en litteratursökning som belyser vilken kunskap det finns om kollegial utvärdering. Efter det presenteras hur arbetet med utvärderingen har genomförts och ett avsnitt om vad resultatet av enkäter och intervjuer visar. Rapporten avslutas med en diskussion av utvärderingens slutsatser.

Bakgrund

Våga Visa är namnet på en utvärderingsmodell utformad för att utvärdera verksamheten i förskola och skola. I dagsläget drivs Våga Visa som ett samarbete mellan fem kommuner i Stockholmsområdet: Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby och Danderyd. Samarbetet sker på uppdrag av de politiska nämnderna i respektive kommun. Våga Visa omfattar tre delar: observationer på plats i verksamheten, en kundenkät samt en självvärdering som genomförs av verksamhetens personal.

Enligt årsrapporten för Våga Visa 2011/2012 ska Våga Visa:

- stimulera till erfarenhetsutbyte och ökat lärande
- ge kommuner och skolor underlag till förbättring och utveckling
- ge underlag för analyser och jämförelser mellan kommuner och skolor
- utgöra en viktig del av kvalitetsuppföljningen
- bidra till ökad måluppfyllelse
- utgå från ett medborgarperspektiv

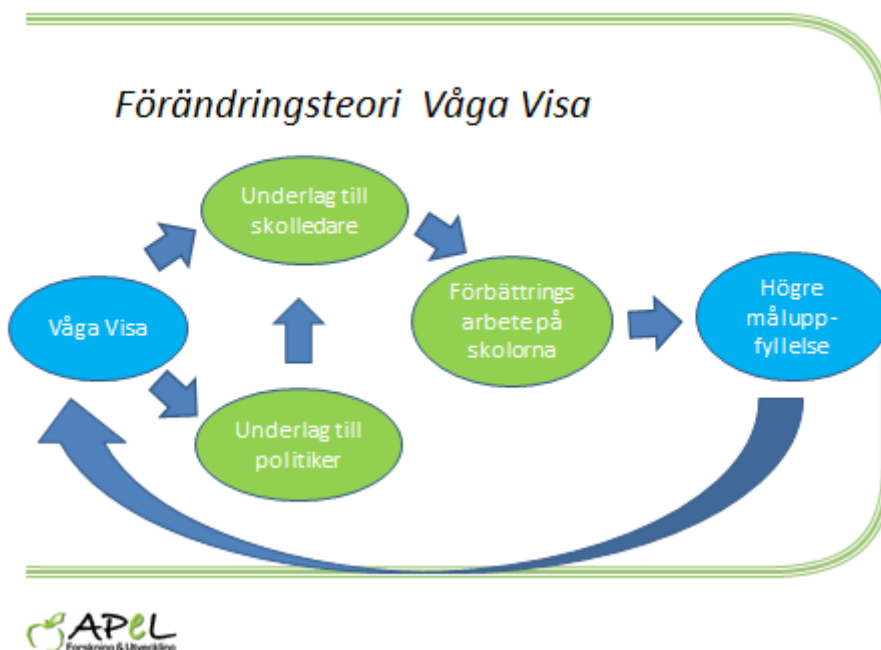
Utvärderingens syfte och APeLs tolkning av Våga Visa-modellen

APeL FoU (www.apel-fou.se) fick våren 2013 i uppdrag av de fem kommuner som tillsammans driver Våga Visa att genomföra den här utvärderingen. Utvärderingen kan sägas ha dubbla syften. Ett första syfte är att ge en bild av hur utvärderingsverktyget Våga Visa tjänar sitt syfte i de fem kommuner i Stockholms län där verktyget används. Fokus i utvärderingen ska ligga på Våga Visa-observationerna. Utvärderingen förväntas säga någonting om hur utvärderingsverktyget fungerar, verktygets utvecklingspotential och hur ett fortsatt arbete med verktyget kan se ut. Ett andra syfte är att utvärderingen ska ge kommunernas ledning underlag för att förbättra den pågående processen med att åstadkomma höjd måluppfyllelse.

APeL är ett nationellt FoU-centrum som arbetar med lär- och utvecklingsprocesser i arbetslivet, organisering för samverkan och hållbart utvecklingsarbete. APeL genomför också utvärderingar.

Den här utvärderingen har haft en interaktiv ansats vilket innebär att utvärderingsmetoder och frågeområden har planerats tillsammans med Våga Visas styrgrupp och samordnare, samt att utvärderingsresultat återkommande har återförts. Resultatet har också diskuterats och analyserats gemensamt på ett analysseminarium.

Vid starten av utvärderingen tolkade APeL förändringslogiken bakom Våga Visa på det sätt som åskådliggörs i modellen nedan.

Den rapport som observatörerna skriver efter ett verksamhetsbesök ska enligt APeLs tolkning dels utgöra ett underlag för styrning för politiker och tjänstemän och dels utgöra ett underlag för kvalitetsarbetet i den egna verksamheten.

Vilken kunskap finns om kollegial utvärdering?

I APeLs utvärderingsuppdrag ingick att göra en litteratursökning för att ta reda på vilken kunskap det finns om utvärderingsmetoder som liknar Våga Visa. Litteratursökningen visar att det är svårt att hitta vetenskapliga studier av metoder för utvärdering liknande den kollegiala utvärdering som görs i Våga Visa.

Vid en bred sökning på det engelska begreppet för kollegial utvärdering, så kallad *peer review* blev antalet träffar mycket stort. Träffarna bestod nästan enbart av artiklar där forskare beskriver hur de genom peer review bedömer andra forskares vetenskapliga artiklar. Någon litteratur som beskriver metoder för kollegial utvärdering liknande den som används i Våga Visa har jag inte hittat. Sökningar på sökord som *peer evaluation* eller det svenska begreppet *kollegial utvärdering*, gav träffar på studier som beskriver utvärderingsmetoder där lärare utvärderar eller betygsätter sina kollegor. Det vill säga att det är enskilda individer och inte hela verksamheter som utvärderas.

Litteratursökning utanför den akademiska litteraturen ger träffar på svenska utvärderingsmodeller som på olika sätt liknar Våga Visa. Först med att introducera en svensk modell av kollegial utvärdering eller Peer review tycks Sigbritt Franke- Wickbergs Umeå-modell ha varit. Den användes för utvärdering av barnomsorgen i Umeå (Franke-Wikberg & Nitzler, 1991¹). Andra svenska metoder för kollegial utvärdering har på senare tid vuxit fram. Två modeller för kollegial utvärdering som liknar Våga Visa är ALP-projektet och KU8. Båda utvärderingsmodellerna bygger liksom Våga Visa på ett samarbete mellan ett antal närliggande kommuner. Länkar med information om utvärderingsmodellerna finns nedan.

ALP-projektet <http://www.suntliv.nu/Projekt---arkiv/Idebanken/Projekt-och-exempel/ALP-projektet---ett-kvalitetsprojekt-i-skolan/>

Kollegial utvärdering KU8 <http://www.ku8.se/wp-content/uploads/2012/02/ku81.pdf>

Litteratursökningen visar att det är svårt att hitta vetenskapliga studier som visar vad värdet av kollegiala utvärderingar liknande den som använd i Våga Visa är.

Utvärderingens genomförande

Utvärderingens resultat bygger på data som har samlats in genom:

¹ Franke –Wikberg, Sigbritt & Nitzler Ragnhild (1991). *Utvärdering och lokal utveckling inom barnomsorgen enligt "Umeåmodellen"*. Arbetsrapport nr 91. Pedagogiska institutionen. Umeå: Umeå universitet.

- Tre webbaserade enkätundersökningar
- Enskilda intervjuer med 30 personer (Skolledare, tjänstemän, politiker och observatörer)
- Två gruppintervjuer (Våga Visas styrgrupp och samordnargruppen)
- Ett analysseminarium

Arbetet med datainsamlingen beskrivs närmare här:

Webbaserade enkätundersökningar

Tre webbaserade enkätundersökningar genomfördes under mars- april 2013. Enkäterna var riktade till olika målgrupper som hade kommit i kontakt med Våga visa de senaste två åren. En enkät var riktad till skolledare. En enkät var riktad till pedagoger. Den tredje enkäten var riktad till observatörer som har varit ute och observerat skolor eller förskolor under de senaste två åren.

Enkäten till observatörerna gick via mejl ut till 41 personer. 26 stycken observatörer svarade vilket motsvarar en svarsfrekvens på 63 %.

Enkäten till skolledare gick via mejl ut till 81 personer. 50 stycken svarade vilket motsvarar en svarsfrekvens på 62 %. Kommunerna är olika stora vilket också avspeglas i fördelningen antalet svarande skolledare i respektive kommun.

Enkäten till pedagogerna distribuerades via en länk. Länken skickades till 27 skolledare på olika skolor i den fem kommunerna. Skolledarna ombads samtidigt att distribuera länken till pedagoger i verksamheter som hade observerats de senaste två åren och meddela mig hur många pedagoger som fått länken. Uppskattningsvis har 420 pedagoger fått länken till enkäten och av dessa har 183 svarat. Det motsvarar en svarsfrekvens på 44 %. Även i den här enkäten visar svarsfrekvensen att kommunerna är olika stora.

Enkäterna visar inte några genomgående statistiska signifikanta skillnader mellan resultaten i de olika kommunerna.

Bortfallsanalys

Enkäterna till skolledare och observatörer besvarades av drygt 60 %. Svarsfrekvensen kan förefalla relativt låg men erfarenheten visar att det i webbenkäter är svårt att få svar av 100 %. Påsklovet inföll dessutom under den period då enkäten genomfördes, vilket kan ha gjort att några kan ha missat eller inte hunnit svara på enkäten.

Det är rimligt att anta att de som inte har svarat på enkäten är något mindre positiva till Våga Visa än de som har svarat. Även om så är fallet så är enkätresultaten så pass entydigt positiva att ytterligare några kritiska röster inte skulle dra ner helhetsbedömningen. Intervjuerna förstärker bilden av att såväl skolledare som observatörer ser Våga Visa som ett värdefullt verktyg för att höja kvaliteten i den egna verksamheten.

Intervjustudien

En intervjustudie med tjänstemän, politiker, skolledare genomfördes under april- maj 2013. De skolledare som intervjuades ansvarar för verksamheten på skolor eller förskolor som har haft besök av Våga Visa- observatörer någon gång under de senaste två åren.

Totalt har 30 telefonintervjuer genomförts. Intervjuerna tog 15- 50 minuter att genomföra.

Intervjuer	Danderyd	Ekerö	Nacka	Sollentuna	U-Väsby	Totalt
Rektorer	4	2	4	3	2	14
Observatörer	1	1	1	1	1	5
Tjänstemän/politiker	1	2	3	3	1	10
Summa	6	5	8	7	4	30

Två gruppintervjuer har också genomförts. En gruppintervju genomfördes med skolcheferna i de fem kommunerna. Skolcheferna utgör också Våga Visas styrgrupp. Den andra gruppintervjun genomfördes med samordnarna i de fem kommunerna. Intervjun med skolcheferna genomfördes i Sollentuna och intervjun med samordnarna genomfördes i en lokal inne i Stockholm. Båda gruppintervjuerna varade i cirka en timme.

Ungefär en tredjedel av de 30 intervjuade har kunnat bidra med dubbla perspektiv under intervjun. Till exempel så arbetar de fem observatörer som har intervjuats till vardags som rektorer eller pedagoger i verksamheter som har blivit observerade. Flera av de 14 skolledare som intervjuades var också utbildade observatörer.

Analyseseminarium

Analyseseminarier är en metod för att skapa förutsättningar för gemensam analys och gemensamt lärande. För att få olika perspektiv på enkätresultaten och resultatet av de intervjuer som utvärderaren bjöds Våga Visas styrgrupp, samordnare, några observatörer och rektorer inbjudna till ett analyseseminarium. Den 17 maj genomfördes seminariet. Sammanlagt deltog 17 personer. Utvärderaren höll först en kort inledning och presentera resultaten från enkät och intervjuer och analys av resultaten. Efter det diskuterades de preliminära utvärderingsresultaten och hur Våga Visa kan utvecklas.

Resultat

Resultatet av enkäter och intervjuer är stukturerat kring två frågor som är centrala i utvärderingsuppdraget.

1. Hur fungerar Våga Visa-observationerna?
2. Hur tjänar Våga Visa sitt syfte?

Frågan om vilken utvecklingspotential Våga Visa har diskuteras sist i rapporten under rubriken *Diskussion*.

Hur fungerar genomförandet av Våga Visa observationerna?

Under den här punkten är svaren uppdelade på hur genomförandet av observationerna fungerar dels ur skolledares och pedagogers perspektiv och dels ur ett observatörsperspektiv.

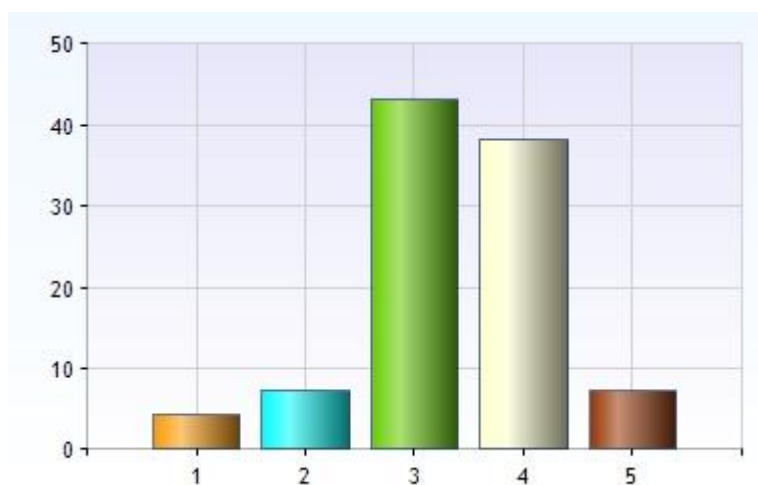
Skolledares och pedagogers perspektiv

Såväl enkäter som intervjuer visar att genomförandet av Våga Visa-observationerna i stort fungerar bra. En klar majoritet av pedagogerna uttrycker i enkäten att de tycker att upplevde att genomförandet av Våga Visa fungerade bra.

Enkät riktad till pedagoger:

Påstående: Jag upplevde att genomförandet av observationerna på min skola fungerade bra

1	Stämmer inte alls	6 (4%)
2	Stämmer inte särskilt bra	10 (7%)
3	Stämmer ganska bra	60 (43%)
4	Stämmer helt och hållet	53 (38%)
5	Kan inte ta ställning	10 (7%)

Även skolledarna är positiva. En klar majoritet av skolledarna uttrycker i enkäten att de tycker att genomförandet av Våga Visa har fungerat bra såväl inför besöket som under besöket och vid överlämningsamtalet. De flesta skolledare tycker att de i god tid fått information om vilka dokument som ska skickas in och annat som behöver förberedas. Varken skolledare eller pedagoger upplever att genomförandet av observationerna stör den ordinarie verksamheten i någon större utsträckning.

Några av de intervjuade skolledarna berättar att en del personal kan tycka att det är nervöst att bli observerad, men att det samtidigt är spännande. De flesta observatörer har upplevts som mycket trevliga när de har besökt verksamheterna. Att observatörerna själva är verksamma som pedagoger eller skolledare är uppskattat av de intervjuade skolledarna. De menar att observatörer som själva arbetar i skolan vet hur det är och vet att till exempel stök i korridorer tillhör vardagen på många skolor.

Observatörers perspektiv

Observatörerna upplever liksom pedagoger och skolledare att genomförandet av observationerna i stort fungerar bra. De har dock flera synpunkter på hur vad som kan förbättras.

Några av de intervjuade menar att det går åt onödigt mycket tid till att få uppdaterade styrdokument och korrekta listor med kontaktuppgifter till personal. Intervjuerna visar att det är att många observatörer som tycker att tidsschemat för observationerna är relativt pressat. Det blir speciellt märkbart vid observationer som är svåra, det vill säga observationer i verksamheter med många förbättringsområden. Det är i sådana fall av extra stor betydelse hur bedömningarna i rapporten är motiverade och formulerade.

Den övergripande bilden är att observatörerna är nöjda med introduktionsutbildningen. Det som observatörerna anger som den bästa utbildningen har varit att arbeta i lag tillsammans med erfarna observatörer. De erfarna observatörerna har konkret kunnat visa vad de tittar på ute på besöken och hur de gör bedömningar. Även vid rapportskrivandet har de erfarna observatörerna bidragit med sin kompetens. Några av observatörerna ser det som positivt att observationslagen inte är fasta medan andra observatörer menar att det skulle vara en fördel att observera med personer som man känner sedan tidigare och fungerar bra tillsammans med.

Rapportskrivandet tycks ta mycket tid och kvaliteten på rapporterna ses av många som ett kritiskt och tidskrävande moment. Flera samordnare efterfrågar att det ska finnas lokaler tillgängliga för att sitta och skriva i. De får ofta leta lokaler själva och sitter ibland i offentliga lokaler som bibliotek. Någon samordnare menar också att det kan vara besvärligt att samordnarna i de olika kommunerna ställer olika krav på språket i rapporterna.

Överlämningsmötena tycks som regel fungera bra. Observatörerna tycker att de får bra stöd av samordnaren i kommunen. De upplever också att sammansättningen av personer på olika positioner är bra. Möjligtvis skulle fler pedagoger från verksamheten kunna delta för att rapporten ska bli bättre förankrad. Några av de intervjuade nämner speciellt att det är värdefullt att prata en stund med samordnaren efter mötet.

I utvärderingen framkommer det också att observatörerna tycker att det behövs en bättre samstämmighet mellan metodboken och intervjufrågorna. De behöver därför ses över. Några observatörer upplever att det är på gränsen till för många intervjufrågor.

Min tolkning är observatörerna, framförallt erfarna observatörer relativt snabbt får en bild av kvaliteten i en verksamhet. Samtidigt behöver de vara i verksamheten så länge att de kan ge goda exempel som motiverar deras bedömning.

Hur tjänar Våga Visa sitt syfte?

Här beskrivs hur Våga Visa fyller sitt syfte. Jag utgår från sex punkter hämtade från VågaVisas årsrapport 2011/2012. Punkterna anger vad Våga Visa ska göra.

Våga Visa ska:

Stimulera till erfarenhetsutbyte och ökat lärande

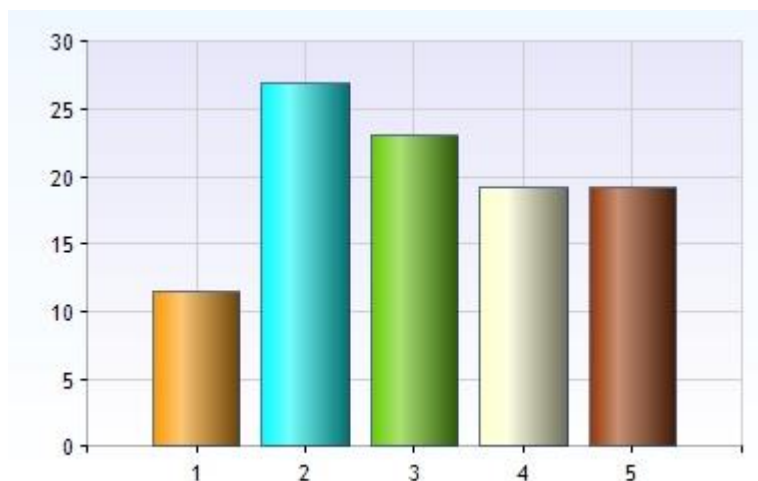
Erfarenhetsutbyte och lärande inom skolor

Rektorerna är generellt sett nöjda med observationsbesöken de har haft och att de i sitt interna kvalitetsarbete har haft nytta av rapporten och de förbättringsområden som anges där. Några rektorer uttrycker att de är mycket nöjda och att rapporten har varit till stor hjälp i kvalitetsarbetet. Många skolledare menar att rapporten bekräftar bilden som de själva har av verksamhetens styrkor och svagheter. För en del skolledare blir angivna förbättringsområden rapporten en yttre bekräftelse på att de i verksamheten behöver ta tag i vissa områden.

Enkäten till observatörer visar att observatörernas kunskap inte i någon större utsträckning utnyttjas i den egna verksamheten.

Påstående: Den kunskap som jag får genom mitt uppdrag som observatör värdesätts och tas till vara på den skola där jag själv arbetar

1	Stämmer inte alls	3 (12%)
2	Stämmer inte särskilt bra	7 (27%)
3	Stämmer ganska bra	6 (23%)
4	Stämmer helt och hållet	5 (19%)
5	Kan inte ta ställning	5 (19%)

Observationsrapporten tycks vara ett stöd för det interna lärandet på skolor och förskolor som har observerats. Däremot tas observatörernas erfarenhet inte alltid systematiskt till vara i den egna verksamheten.

Erfarenhetsutbyte och lärande mellan förskolor och skolor

Våga Visa har potential att kunna bidra till ett erfarenhetutbyte mellan förskolor och skolor eftersom verksamheterna genom Våga Visa utvärderas på samma sätt. Varken enkäterna

eller intervjuerna visar att det sker i någon större utsträckning. Observatörerna får genom sina observationer en bred inblick i hur olika verksamheter bedrivs. Utvärderingen visar att observatörernas erfarenhet och kompetens i liten utsträckning utnyttjas som en resurs, varken i den egna verksamheten eller i kommunen.

Idag är relativt få skolledare observatörer. Intervjuerna visar att de flesta tycker att det vore en fördel om fler skolledare arbetade som observatörer. Observatörernas erfarenhet tycks inte heller systematiskt tas till vara som en resurs för erfarenhetsutbyte och lärande mellan förskolor och skolor.

Erfarenhetsutbyte och lärande mellan kommuner

Våga Visa har potential att kunna bidra till ett erfarenhetsutbyte även mellan kommuner. Detta sker till viss del genom kommunernas samarbete. Några av de intervjuade politikerna och tjänstemännen liksom Våga Visas styrgrupp menar att kommunsamarbete har ett stort värde men att det idag inte sker systematiskt i någon större utsträckning.

Ge underlag för analyser och jämförelser mellan kommuner och skolor

Jämförelser mellan förskolor och skolor

De intervjuade politikerna och tjänstemännen menar att Våga Visa är ett viktigt verktyg för att få information om kvaliteten i kommunens skolor. De menar också att det ger dem underlag för att jämföra kvaliteten mellan förskolor och skolor. Det ger även medborgarna möjlighet att göra jämförelser. Det är därför en fördel att samtliga observationer omfattar alla områden.

Observationsrapporterna är offentliga och i några kommuner läggs rapporterna ut på kommunens hemsida. De intervjuade menar att det är övervägande positivt men de ser samtidigt att det kan vara negativt för enskilda verksamheter som får en låg bedömning. Någon av de intervjuade skolledarna menar att det finns en problematik i att observatörerna själva arbetar i konkurrerande verksamheter och därför skulle kunna vara partiska i sin bedömning.

Jämförelser mellan kommuner

Våga Visa-modellen ger möjlighet att göra jämförelser mellan de fem kommunerna. Det är en möjlighet som inte tycks utnyttjas systematiskt i någon större utsträckning. Några av de intervjuade menar också att Våga Visa är ett viktigt redskap för att göra jämförelser över tid och att förändringar i till exempel kundenkäten därför ska göras med försiktighet.

Ge kommuner, förskolor och skolor underlag till förbättring och utveckling

Underlag för kommuner

Bilden som framträder genom intervjuerna är att Våga Visa är ett viktigt verktyg för tjänstemän och politiker för att få information om kvaliteten i kommunens förskolor och

skolor. Våga Visa används i mindre utsträckning av kommunerna för att arbeta med förbättring och utveckling.

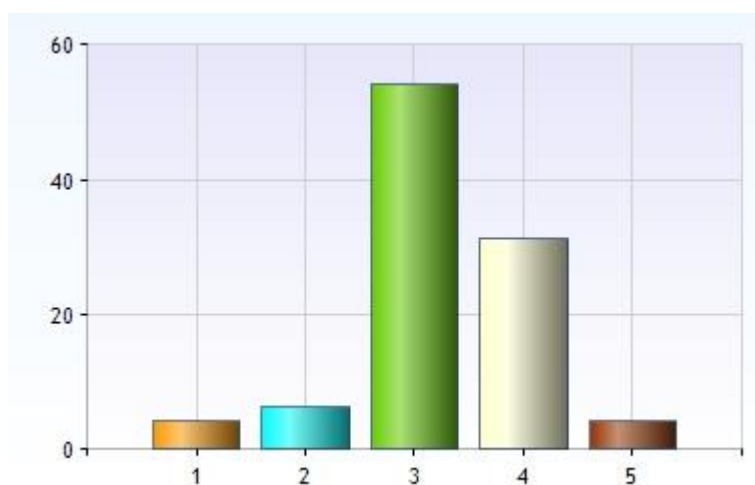
Underlag för skolor som observerats

Såväl intervjuer som enkäter visar att Våga Visa ger skolor och förskolor som observerats underlag för förbättring och utveckling. Enkäten visar att en majoritet av skolledarna ser observationsrapporten som ett stöd för att arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet.

Enkät till skolledare:

Påstående: Observationsrapporten har varit ett stöd för att arbeta med de förbättringsområden som anges i rapporten

1	Stämmer inte alls	2 (4%)
2	Stämmer inte särskilt bra	3 (6%)
3	Stämmer ganska bra	26 (54%)
4	Stämmer helt och hållet	15 (31%)
5	Kan inte ta ställning	2 (4%)

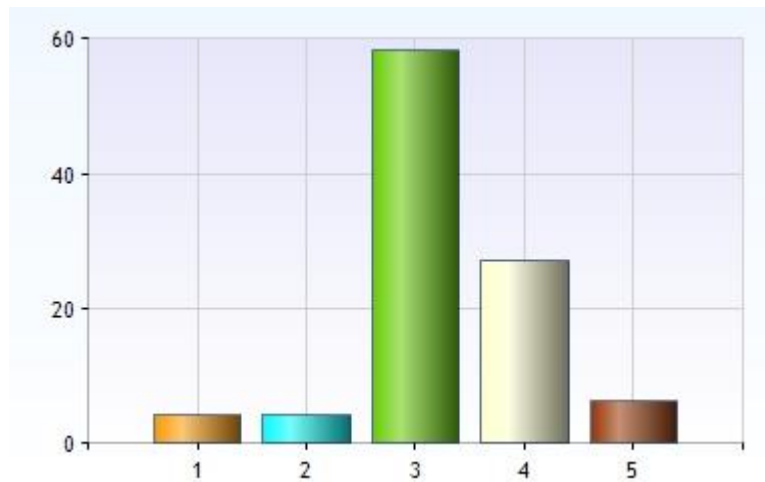

I intervjuerna framhåller flera skolledare betydelsen av att observatörerna har en hög kompetens vad gäller att observera men framförallt att skriva observationsrapporterna på ett nyanserat sätt. Det finns en risk att kritiska observationer inte tas på allvar om kritiken inte uttrycks på ett nyanserat sätt. Observationsrapporternas kvalitet har därför en avgörande betydelse för att observerade verksamheter ska se rapporten som ett stöd i sitt kvalitetsarbete.

Några skolledare påtalar i intervjuerna att observatörerna är på plats i verksamheten relativt få dagar. Skolledarna menar att det kan göra att det inte får en rättvisande bild av förskolan eller skolan. Samtidigt visar enkäten till skolledare att en klar majoritet av skolledarna tycker att observationsrapporten ger en trovärdig bild av den verksamhet de ansvarar för.

Påstående: Observationsrapporten gav en trovärdig bild av situationen på min skola.

1	Stämmer inte alls	2 (4%)
2	Stämmer inte särskilt bra	2 (4%)
3	Stämmer ganska bra	28 (58%)
4	Stämmer helt och hållet	13 (27%)
5	Kan inte ta ställning	3 (6%)

Många av de intervjuade skolledarna uttrycker att de uppskattar att Våga Visa till skillnad mot skolinspektionerna lyfter fram verksamhetens starka sidor.

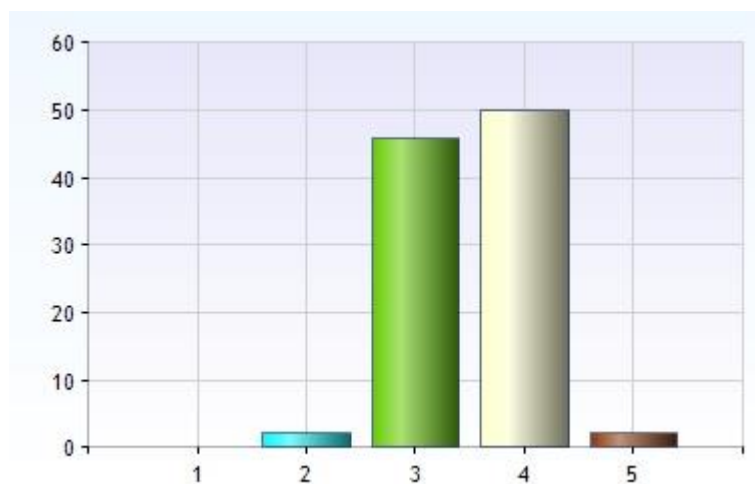
”Jag hoppas på en fortsatt satsning så länge som skolinspektionen är så inriktad på att enbart slå ner på felaktigheter på en skola. Denna observationsmetod är genomtänkt och klokt framarbetad och ger ett bra stöd till skolan för att kunna utvecklas utifrån att både känna sig stolt och våga se vad som behöver förbättras”.

Merparten av de intervjuade tycker även att överlämningssamtalen fungerar bra. Enkäten till skolledarna visar att de flesta observerade verksamheter efter överlämningen arbetar med de förbättringsområden som angetts i rapporten.

Enkät till skolledare:

Påstående: Vi har på skolan gjort insatser för att komma till rätta med de förbättringsområden som angavs i observationsrapporten

1	Stämmer inte alls	0 (0%)
2	Stämmer inte särskilt bra	1 (2%)
3	Stämmer ganska bra	22 (46%)
4	Stämmer helt och hållet	24 (50%)
5	Kan inte ta ställning	1 (2%)

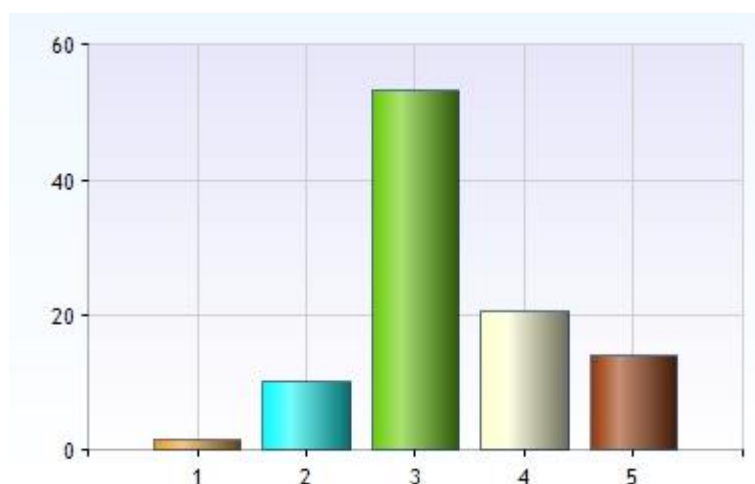

Enkäten riktad till pedagoger visar att även de som arbetar ute i verksamheten ser rapporten som ett bra stöd för kvalitetsarbetet.

Enkät riktad till pedagoger:

Påstående: Observationsrapporten har varit ett bra stöd för att arbeta med det systematiska kvalitetsarbetet på skolan

1	Stämmer inte alls	2 (1%)
2	Stämmer inte särskilt bra	14 (10%)
3	Stämmer ganska bra	72 (53%)
4	Stämmer helt och hållet	28 (21%)
5	Kan inte ta ställning	19 (14%)

Såväl enkäter som intervjuer visar att observationsrapporterna i de flesta fall används på ett medvetet sätt i förskolornas och skolornas inre kvalitetsarbete. Citaten är ett urval av de många exempel som skolledarna har gett på vad som har skett ute i verksamheterna.

I verksamheterna har:

Det systematiska kvalitetsarbetetsarbetet har utvecklats

"Tydligare arbetsätt med det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats och är under vidare utveckling!"

Verksamheternas handlingsplaner har reviderats

"Vi har gjort en handlingsplan för alla områden och arbetet har påbörjats. De förbättringsområden som uppmärksammas kommer att analyseras igen inför nästa läsår och finnas med i de målformuleringar vi gör inför 2013-2014"

Delaktigheten har ökat

"Barnens delaktighet har fått stort fokus. Förståelse för pedagogisk dokumentation"

Rutiner i den dagliga verksamheten har utvecklats

"Måltiderna har blivit mer pedagogiska."

Några verksamheter har tagit sig an arbetet med förbättringsområden genom att söka projektmedel. De har varit väldigt nöjda med resultatet av projektet.

De intervjuade rektorerna berättar att de har varit mycket nöjda eller relativt nöjda med de bedömningar som verksamheten har fått. Många av de intervjuade menar att observatörernas förmåga att motivera sin bedömning och uttrycka sig nyanserat i rapporten har mycket stor betydelse för hur verksamheten går vidare efter en observation. De öppna frågorna i enkäterna tillsammans med intervjuerna indikerar att verksamheter som får förbättringsområden som de inte känner igen sig eller verksamheter som tycker att de får en dåligt skriven rapport blir mindre motiverade att arbeta med sina förbättringsområden.

Sammantaget tycks såväl skolledare som pedagoger se Våga Visa som ett underlag för förbättring och utveckling av den egna verksamheten.

Utgöra en viktig del av kvalitetsuppföljningen

Alla fem kommuner följer upp Våga Visa-rapporterna, men uppföljningsarbetet sker på olika sätt. En del kommuner är mer aktiva än andra i uppföljningsarbetet. Några av de intervjuade rektorerna menar att det inte får dröja för länge mellan rapportöverlämning och uppföljning. Tiden direkt efter rapportöverlämning är observationsrapporten ett levande dokument, men efter något år klingar betydelsen av observationsrapporten av.

I intervjuerna nämns även de så kallade Pilotobservationerna. Några av de intervjuade är positiva och menar att de har en stor potential. Andra är kritiska och undrar vem som är den egentliga beställaren av en pilotobservation. En annan kritisk synpunkt är att de observatörer som finns idag inte har den kompetens som behövs för att genomföra pilotobservationer.

Någon annan av de intervjuade menar att Våga Visa istället för att vara en utvärdering på systemnivå kanske ska utvecklas i riktning att vara mer klassrumsnära utvärdering i linje med det så kallade ALP-projektet.

Utgå från ett medborgarperspektiv

Genom kundenkäten ges medborgarna möjlighet att regelbundet ge synpunkter på kommunernas verksamhet i förskola och skola. Våga Visa-rapporterna är offentliga handlingar. Några kommuner lägger ut rapporterna på kommunens hemsida medan några av de andra kommunerna låter de observerade verksamheterna själva bestämma om de vill lägga ut rapporterna på den egna hemsidan.

Några kommuner mer än andra ser Våga Visa, såväl rapporter som kundundersökningen som ett viktigt underlag för att medborgarna ska kunna göra informerade val av förskolor och skolor.

Bidra till ökad måluppfyllelse

Såväl enkäter som intervjuer med rektorer visar att observationsrapporterna i de flesta fall används för att arbeta med de förbättringsområden som angavs i rapporten. Enkäterna visar att en stor del av pedagogerna på de besökta enheterna känner till vad som står i rapporten. Både rektorer och pedagoger ger många exempel på insatser som gjorts för att komma till rätta med brister som uppmärksammats av observatörerna.

Resultatet av analysseminariet

Som en del av utvärderingen av Våga Visa har utvärderaren analyserat resultaten av enkäten och intervjuerna tillsammans med de som på olika sätt arbetar med Våga Visa.

På analysseminariet framkom att:

- Våga Visa kan vila på egna ben eftersom utvärderingsmodellen har så stor potential i den form den har.
- Varje kommun behöver se över den egna förankringen av Våga Visa och organiseringen av Våga Visa.
- Det är viktigt att förankra Våga Visa hos skolledare så att de förstår hur de kan använda Våga Visa som ett verktyg i det interna kvalitetsarbetet
- Det vore värdefullt om kommunerna i större utsträckning än vad som görs idag kan använda Våga Visa som en utgångspunkt för jämförelser och erfarenhetsutbyte
- Observatörernas kompetens är en potential som idag inte utnyttjas fullt ut. Frågan om vad som kan göras för att på ett bättre sätt dra nytta av observatörernas kompetens behöver diskuteras vidare.
- Det är också angeläget att diskutera hur man kan få fler duktiga pedagoger och skolledare att bli observatörer.

Diskussion

APeLs utvärderingsuppdrag var tvådelat. Dels att ge en bild av hur utvärderingsverktyget Våga Visa tjänar sitt syfte i de fem kommuner där verktyget används. Dels att ge kommunernas ledning underlag för att förbättra den pågående processen med att åstadkomma höjd måluppfyllelse.

Våga Visa har fem delsyften som ska uppnås.

- Utgöra en viktig del av kvalitetsuppföljningen
- Bidra till ökad måluppfyllelse
- Ge underlag för analyser och jämförelser mellan kommuner och skolor
- Stimulera till erfarenhetsutbyte och ökat lärande
- Utgå från ett medborgarperspektiv

Våga Visa är ett uppskattat och väl fungerande verktyg för att arbeta med kvalitetsuppföljningen i kommunernas förskolor och skolor. Många rektorer ser Våga Visa som ett värdefullt verktyg för att arbeta med verksamhetens systematiska kvalitetsarbete vilket här ses som en indikation på att Våga Visa bidrar till ökad måluppfyllelse.

Utvärderingen visar att Våga Visa uppfyller de två första delsyftena väl.

Vad gäller de tre sista delsyftena så uppfylls de till viss del men här finns oklarheter om hur syftet ska tolkas. Här behövs några förtydliganden. Utvärderingen visar att Våga Visa *ger* underlag för att göra jämförelser mellan kommuner och skolor. I den meningen uppfylls syftet. Däremot så utnyttjas den möjligheten idag i liten utsträckning. Här finns sålunda en utvecklingspotential.

Våga Visa stimulerar till lärande i den meningen att observationsrapporterna används som ett verktyg för lärande. Däremot används inte Våga Visa för att stimulera till ett systematiskt erfarenhetsutbyte mellan verksamheter och kommuner.

Våga Visa utgår från ett medborgarperspektiv genom att Våga Visa-rapporterna är offentliga handlingar vilket möjliggör för kommunens invånare att ta del av vad som står i rapporterna. Rapporterna hanteras något olika i de fem kommunerna vilket gör att tillgängligheten till rapporterna också varierar mellan kommunerna. Utformningen av rapporterna är inte gjord med utgångspunkt från ett medborgarperspektiv. Här finns ett dilemma om rapporterna samtidigt ska fungera som ett verktyg för kvalitetsuppföljning politiker och tjänstemän, ett verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet för förskolor och skolor och utgår från ett medborgarperspektiv. Här kan behövas ett förtydligande vem eller vilka som ska ses som den primära målgruppen för observationsrapporterna.

Kvaliteten i observationerna står och faller med observatörernas kompetens. Observatörerna har därför en nyckelroll när det gäller att behålla kvaliteten i Våga Visa-observationerna. Viktigt att fundera över hur fler duktiga pedagoger och skolledare ska vilja bli observatörer.

Ett av utvärderingens syften var att ge kommunernas ledningar underlag för att förbättra den pågående processen med att åstadkomma höjd måluppfyllelse. Jag ser en utvecklingspotential för Våga Visa vad gäller följande punkter:

- Våga Visa behöver ständigt utvecklas (kontinuerlig uppdatering av intervjufrågor, metodbok, utbildning m.m.)
- Observatörernas kompetens är avgörande för Våga Visas kvalitet. Det behöver därför vara attraktivt att bli observatör.
- Observatörernas erfarenhet och kompetens kan utnyttjas i högre utsträckning än vad som görs idag.
- Våga Visa behöver förankras hos kommunernas rektorer för att de ska få en ökad medvetenhet om hur Våga Visa kan användas i det systematiska kvalitetsarbetet
- Våga Visa kan i högre utsträckning än vad som sker idag utnyttjas för ökat erfarenhetsutbyte och lärande mellan kommunerna

Slutligen vill jag tacka för ett gott samarbete. Det har varit spännande att få inblick i hur Våga Visa fungerar. Jag önskar er lycka till i det fortsatta arbetet med att utveckla Våga Visa.